Europaparlamentet
2019-2024

Utskottet för utrikesfrågor

2022/2154(INI)

27.6.2023

FÖRSLAG TILL BETÄNKANDE

om Europaparlamentets rekommendation till rådet och vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik avseendes stärkande av rätten att delta: legitimitet och resiliens hos valprocesser i illiberala politiska system och auktoritära regimer (2022/2154(INI))

Utskottet för utrikesfrågor

Föredragande: Nacho Sánchez Amor

INNEHÅLL

Sida

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS REKOMMENDATION 3

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS REKOMMENDATION

till rådet och vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik avseende stärkande av rätten att delta: legitimitet och resiliens hos valprocesser i illiberala politiska system och auktoritära regimer (2022/2154(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna rekommendation

– med beaktande av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, särskilt artikel 21.3,

– med beaktande av den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och den allmänna kommentaren nr 25 till denna om rätten att delta i offentliga angelägenheter, rösträtten och rätten till lika tillträde till allmän tjänst,

– med beaktande av artikel 3 i tilläggsprotokoll nr 1 till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna,

– med beaktande av artikel 5 c i den internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering,

– med beaktande av FN:s förklaring om principer för internationell valobservation,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 11 april 2000 om EU:s stöd till och övervakning av val (COM(2000)0191),

– med beaktande av FN:s riktlinjer för stater om ett effektivt genomförande av rätten att delta i offentliga angelägenheter,

– med beaktande av det gemensamma meddelandet av den 25 mars 2020 från vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik *EU:s handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati 2020-2024* (JOIN(2020)0005),

– med beaktande av artikel 118 i arbetsordningen,

– med beaktande av betänkandet från utskottet för utrikes frågor (A9-0000/2023), och av följande skäl:

A. Medborgarnas rättigheter att rösta och bli valda i regelbundna, verkliga demokratiska val är grundläggande och internationellt erkända mänskliga rättigheter.

B. I artikel 21 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna anges att var och en har rätt att delta i sitt lands styre, och att folkets vilja, som ska uttryckas i periodiska och verkliga val, med tillämpning av allmän rösträtt, ska utgöra grundvalen för statsmakternas myndighet. Detta upprepas även i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter.

C. Enligt kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter är rätten att delta i fria och rättvisa val nära kopplad till andra grundläggande rättigheter, såsom rätten till frihet från diskriminering, yttrandefrihet, frihet att delta i fredliga sammankomster och föreningsfrihet.

D. Verkliga demokratiska val är en oumbärlig aspekt av inkluderande samhällsstyrning, eftersom de ger myndigheterna ett mandat från medborgarna.

E. Mer än 75 procent av befolkningen lever i icke-demokratiska länder, vilket begränsar deras grundläggande mänskliga rättigheter. Det krympande utrymmet för det civila samhället inverkar negativt på rätten att delta i verkliga val.

F. Rätten att delta i verkliga val respekteras inte i autokratiska och illiberala regimer, som genomför skenval i syfte att befästa sin makt. Sådana val är inte fria och rättvisa, de saknar verklig politisk konkurrens och innebär otillbörliga begränsningar av både rösträtten och rätten att bli vald.

G. Autokratiska och illiberala regimer håller i allt högre grad på att utforma ett narrativ där de framställer sina odemokratiska val som verkliga för att uppnå internationell och inhemsk legitimitet, vilket inte är motiverat med tanke på det odemokratiska genomförandet av valen i fråga. Denna legitimitet används sedan inom landet för att öka befolkningens efterlevnad samt stödet för regimen och dennas rätt att styra, och för att minska, och försvaga legitimiteten hos, allt motstånd mot regimen.

H. Rättsväsendets minskade oberoende, den försvagade rättsstatligheten och den övergripande demokratiska tillbakagången i autokratiska och illiberala regimer möjliggör dessa regimers legitimeringsstrategier.

I. Autokratiska och illiberala regimer har utvecklat nya sätt och strategier för att skenbart följa reglerna i syfte att undgå kostnaderna för att fullt ut uppfylla internationella normer för valövervakning utan att öppet fördöma dem. De blir alltmer välorganiserade i sina försök att ge internationell legitimitet åt varandras låtsasval.

J. Angreppen mot opartiska valobservatörer – inbegripet trakasserier, förtal, hot, kränkningar av rättigheter och fysiskt våld – har blivit allt allvarligare och alltmer omfattande under de senaste åren. Detta har skapat en osäker och otrygg miljö när det gäller deras viktiga arbete. EU betraktar valobservatörer som människorättsförsvarare.

K. Spänningarna mellan demokratier och auktoritära regimer är på väg att bli alltmer geopolitiska till sin karaktär. Denna trend innebär att EU behöver lyfta sin demokratirelaterade farhågor till högsta politiska nivå, bland annat genom att bygga upp fler strategiska allianser för demokrati och genom att betrakta demokrati som ett strategiskt intresse och som en central del av sina geoekonomiska strategier och handelsstrategier.

L. EU bör ha en konsekvent hållning när det gäller rätten att delta, bland annat genom att visa på sina starka kopplingar till mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatlighet.

1. Europaparlamentet rekommenderar rådet och vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik att

Medvetenhet om rätten att delta i verkliga val

a) utforma och genomföra kraftfullare EU-åtgärder för att främja och skydda rätten att delta, som en del av en mycket bredare strategi för stöd till mänskliga rättigheter och demokrati,

b) understryka den inneboende kopplingen mellan rätten att delta i verkliga val och andra grundläggande friheter, särskilt rörelse-, åsikts-, yttrande-, mötes- och föreningsfriheten, samt rätten att inte utsättas för diskriminering, utan vilka det är omöjligt att faktiskt åtnjuta rätten att delta i verkliga val; parlamentet understryker vidare den avgörande roll som rättsstatsprincipen spelar i detta sammanhang,

c) i EU:s verktygslåda för yttre åtgärder integrera rätten att delta,

d) erkänna allvaret i svårigheterna för människor som lever under autokratiska och illiberala regimer när det gäller att få tillgång till opartisk valrelaterad information och skilja denna från regimsponsrad propaganda, till exempel tillförlitlig information om kandidater, röstningspreferenser och valprocessens förlopp, vilket gör det svårt för dem att förstå om valen ger utrymme för verklig konkurrens och om medborgarnas preferenser återspeglas i resultatet,

EU:s verktyg och förfaranden

e) motverka det narrativ som förs fram av autokratiska och illiberala regimer och som gör gällande att dessa har mandat från sina medborgare till följd av verkliga val; i detta avseende utarbeta en övergripande global EU-strategi för att motverka de verktyg som dessa regimer använder för att legitimera val, såsom falska observatörer och skuggvalövervakningsgrupper i stället för standardiserade internationella uppdrag,

f) stärka kopplingen mellan valövervakningsarbetet och EU:s bredare stöd för mänskliga rättigheter och demokrati med hjälp av både politiska verktyg och samarbetsverktyg; betrakta auktoritära strategier för legitimering av val som tidiga symtom på underliggande icke-demokratiska trender och reagera i enlighet med detta,

g) motverka autokratiska och illiberala regimers försök att inom landet felaktigt ge intryck av att deras låtsasval varit verkliga val; ägna särskild uppmärksamhet åt autokratiska och illiberala regimers valrelaterade missbruk av informations- och kommunikationsteknik, som de i allt högre grad tillämpar för att påverka deltagandet negativt genom att sprida propaganda och desinformation och genom att införa begränsningar av tillgången till information om oppositionens åsikter och kandidater,

h) erkänna det civila samhällets avgörande roll när det gäller att minska låtsasvalens legitimitet i lokalbefolkningens ögon; stödja organisationer i det civila samhället, människorättsförsvarare och medier, bland annat genom kapacitetsuppbyggnad och kommunikationsstrategier, och genom att samla in uppgifter om kränkningar av rätten att delta i verkliga val; i synnerhet stödja lokala valobservatörer, vars

arbete bidrar till att öka människors tro på att deras rätt att delta i verkliga val kommer att respekteras,

i) integrera information om verkliga val och människors rätt att delta i dessa, i samband med stöd för mänskliga rättigheter och demokratisering i projekten inom ramen för instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen och instrumentet för stöd inför anslutningen, inbegripet stöd till valobservatörer som människorättsförsvarare; i detta syfte stödja Global Campus of Human Rights,

j) utnyttja EU:s verktygslåda för kulturdiplomati och internationella kulturella förbindelser för att stärka rätten att delta, motverka autokratiska och illiberala regimers narrativ – som syftar till att legitimera låtsasval – samt stärka den demokratiska kulturen i länder utanför EU,

k) ge ytterligare stöd till initiativ som rör utbildning i valövervakning och kunskapsskapande,

l) undersöka möjligheten att införa en stående inbjudan till valövervakning inom ramen för demokratiklausulen i EU-avtal, det allmänna preferenssystemet och motsvarande mekanismer, med tanke på att många länder för närvarande är ovilliga att sända valövervakningsinbjudningar till EU; stödja parlamentets grupp för demokratistöd och valsamordning och dess arbete, särskilt inom ramen för valövervakning,

m) inkludera resultaten av EU:s valobservatörsuppdrag som en väsentlig del av den övergripande ramen för förbindelserna mellan EU och respektive land,

n) inom ramen för EU:s människorättsdialoger med länder utanför EU ta upp rätten att delta,

o) tillämpa det globala EU-systemet för sanktioner avseende mänskliga rättigheter på personer som gjort sig skyldiga till allvarliga intrång i rätten att delta och åsidosättanden av demokratiska valnormer,

p) erkänna den roll som EU:s valobservatörsuppdrag spelar när det gäller att bevisa huruvida valen är verkliga och ytterligare förbättra detta verktyg, bland annat genom att öka dess synlighet,

EU:s insatser i internationella forum

q) skapa en koalition av demokratiska länder och multilaterala institutioner, såsom OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter och Europarådet, för att i internationella forum, särskilt FN, motverka legitimeringen av låtsasval på ett effektivare sätt,

r) främja tanken om att inom ramen för FN:s råd för mänskliga rättigheter utarbeta riktlinjer för rätten att delta i val, med större deltagande av lokala organisationer i det civila samhället; bedöma möjligheten att vidareutveckla och systematisera den allmänna kommentaren nr 25 om artikel 25 i den internationella konventionen om

medborgerliga och politiska rättigheter för att påvisa kopplingen mellan rätten att delta och mänskliga rättigheter och demokrati i syfte att hantera nya utmaningar, inbegripet desinformation på nätet och framväxten av auktoritära styren,

s) fördöma undergrävandet av internationellt utvecklade normer i försök att legitimera val; ägna särskild uppmärksamhet åt narrativen med alternativa värderingar som en källa till legitimitet för icke verkliga val, såsom den nationella lagstiftningens normativa företräde framför internationellt utvecklade normer, religiösa och traditionella värderingar, kulturella idiosynkrasier eller agendor för ”utveckling först”,

t) leda insatserna för att synliggöra FN:s förklaring om principer för internationell valobservation och det arbete som utförs av organisationer som undertecknat den och är aktiva inom valövervakning; överväga att begära en uppdatering av förteckningen över undertecknare av förklaringen om principer för internationell valobservation, i syfte att stärka dess trovärdighet och fastställa ett tydligt sätt att skilja mellan verkliga valobservatörsgrupper och falska valobservatörer; undersöka olika sätt att ifrågasätta skuggorganisationers och falska valobservatörers legitimitet,

u) arbeta för uttrycklig identifiering av opartiska internationella och nationella valobservatörer som människorättsförsvarare inom de relevanta multilaterala forumen och som en del av EU:s förbindelser med andra internationella organisationer, och insistera på erforderligt skydd för opartiska valobservatörer, så att de kan utföra sina uppgifter på ett oberoende och säkert sätt.

2. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna rekommendation till rådet och vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik.